

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSŐL Szeredán 23. Január. 1788.

Hazánkbeli Tudósítások.

A z Erdélyi Nagy Hertzegségből ezeket írják:
„ A' múlt esztendőben Décembernek 10-dikén Szomos-ujvár Királyi Városnak, szokott tzeremoniával ki-hirdetterék. Maga a' F. Királyi Komissarius Ur ó Excellentziája, a' N. Vármegyének főbb Tisztjei, sőt még a' Kolosvári N. Magisztrátusból-is némely hivatalos személyek jelen valának. Fel-olvastatott elsőben azon *Diploma*, mellyel ó Felsőge ezen Várost F. Királyi Névvel és szabadsággal élő jussal kegyelmesen meg-ajándékozni méltosztatatt.

tatott. Az-után pedig edgy más *Diploma*-is, mely-
 szerént meg-engedtetett, hogy minden Katona-tartás-
 tól és Forspont adásoktól ez-után-is tellyefséggel sza-
 bad légyen; mint hogy tsupa kereskedő Város lévén
 e' két teréhvél fenn nem álhatna. Ezen alkalma-
 tofságnak gyűlése igen nagy és szép vala; de az
 Adventi napokban esvén meg-nem engedődék, hogy
 fényesebb öröm pompák és musika-szónál való viga-
 dozások között mennyen végbe. A' Matha dögé
 még jobban-is el-harapozott szerte-széjjel az Hazá-
 ban, hól nagyobb, hól kifsebb mértékben. A'
 Szász-Régeni Tudositások-szerént, itten 500 darab
 marhák hullattanak-el a' múlt esztendőben. Tordán
 már reményjük, hogy meg-tsendefedik nem sokára.
 Augustus végén, mikor leg-előbb a' dög ide bé ha-
 rapozott, vólt nekünk Tordán apróbb s nagyobb
 szarvas-marhánk 2766 darab. Ezekből ezen eszten-
 dőnek utólsó napjaig vólt beteg mind-össze 1711
 darab, mellyekből el-húllatt 317, meg gyógyult
 1382, és annyira meg-fordult ezen veszedelmes tsá-
 pás, hogy most tsak 2 taláztatik betegen, sőt ezek-
 nek meg-maradásokhoz is nagy a' reménység. Még
 Erdély a' maga ujj Katonáit egész számmal ki-nem
 álitotta. Magok a' Parasztok közönségesen beszél-
 lik, hogy ha a' Numerus-szerént, tisztefséges hir-
 tétel által hivattattanak vólna ezen életre, örömmel
 fejet hajtottanak vólna. Ugy látszik azért, hogy
 ez a' mod itt is, mind Magyar-országon tsendesebb
 lett vólna; mert már a' fogdosástól félő kártévők-
 nek száma az erdőkön és vendég-fogadokban nagyon
 meg-szaporodván, nem kis károkat okoznak. A'
 mely Tábori szekerek és ágyúk Erdélybe bé-érkez-
 tenek, azok a' Régementekhez, annak fekvése és
 hól-léte-szerént széllyel osztattak, és alá s fel jár-
 nak

nak mostan-is az Országban, és Városokból városokba hadi-készületeket hordanak. — Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen Sándor Ur ő Nagysága ő Felségétől Erdély-orfzági fő Hadi Commissáriusnak tette. — A' széleken lakó N. Székely Katonák között fokon fel-irattak, hogy másuvá mozdittassanak, de nem örönmöst hadják ott lakó földjeket. A' Székely Huszároknak bizonyos része Bukovinába indulandó. — — — — Itten Erdélyben nyomtatott levelek küldettettek a' Földes Uraságokhoz, az ő Felsége neve alatt, mellyekben a' jelentetik, hogy mivel ő Felsége a' jelen-való környül-állásokban Erdélynek-is határ-szélein kemény őrizetet kíván tartani, tehát ki-ki, a' mivel háza-szükségén fellyül bővelkedik, ha maga jó-szántából által engedi, rendes árrán, akár edgyezés-szerént való hitelbe, ő Felsége igen kedvesen fogná venni. — — — — Ha pénzért, meg-határozott árrát ki-fizeti; ha hitelbe, a' tsendeség helyre-állásával ki-ki bőv jutalmát vélti, és — Az egész Országban fel-irattatott, ki-ki mennyi buzát, zabat, árpát és szénát adhat a' közönségesre. A' köz-nép már a' reá esett részt mind ezekből ki-adta. Kolosvárt az ujj Katonák oda való gyűjtésével és más okokból oly nagy drágaság kezdett vala lenni, hogy edgy kenyér edgy forinton-is el-megy vala; de ennek leg-inkább a' rend-kivül való sáros út lévén az oka, már megint kezd minden oltodni. Tordán most (10. Jan.) a' leg-szebb tiszta buzának 24 garas vékája, az elegyesnek 16 — 20; a' Török-buzának (Tengeri, Kukurutz) 13 — 14 garas. Kolosvárt a' Majorság, tojás's több-efféle konyha-béli ékekségek igen drágák, olykor 2 tojásnak edgy garas az átra (Bétsben háromot-is kapunk edgy garasért) ritkán adnak háromot

vagy négyet, hólott ez-előtt tyukot vettünk egy garafon. Az Adventi napok Erdélyben igen kemény hideggel teltenek-el; de Karátsonra lassan lassan meglágyúlván, igen szép meleggel, de nagy sírral telék-el. Az Ujj-efztendőben 5 napokig nagy köd uralkodott minden-felé; de már edgy héttől fogva igen gyönyörűséges szép és kies tiszta napok tartanak, tiszta kellemetes szép Őszi vagy Tavaszi forma. Januárisban minden-felé-fzántanak és vetnek Őszi vetéseket, mely igen ritka példa., (Torda 10. Jan.) — Szathmár Németiből-is 10. Jan. ezt írják:

Hitel-felett való dolognak láttszának, hanem ha tulajdon szemeimmel látnám, és tapasztalásomat remekül-is el-küldeném a' dolognak nyilván-való világosítására a' *Magyar Kurirnak*, melly ez: Ujj-efztendőnk fel-derülésével fok élő-fák Tavaszt hirdettek, mert a' többek között edgy Kerthen a' fái-fák levelezni kezdettek, míg már a' *Víz-kereset* után következő deres napok el-nem hervaltották, mellyek kozzul edgy párt bizonyos jelül ide-is zárok. Melly rend-kivül-való kézségeket, bár lassúsággal ne váltanak fel Tavaszszal.

A' Szebeni Levelek által tudosttatunk, hogy itten Typografus *Hochmeister* szórgalmatofsága által ollyon Komédia-ház építettett, mellyre már 18-ezer forint költség tétetett, noha még a' belső kézsületeire nézve nem egészfszen kézs. Ezen K. ház a' Bétsi-formára lévén építve, edgyfersmind Bál-ház, és a' kinek tetszik lakadalmi ház-is léfzen. Minden héten 4 napokon fognak ebben játszodni; és az a' már régtől-fogva ohajtva várt tzél, hogy ezen játék-néző házban a' Haza született Magyar nyelvén-is minden héten leg-alább edgy Komédiát játszodjanak.

Most

Most fogjanak hát az élesebb eszű Hazafiak és a Nemzet' pellérozását ohajtó kedves találmányú esztek pennához, és készítsenek Magyar Komédiákat; fordítsanak más nyelvekből-is; és a' kiknek értekek esztek és tehetségek vagyon, ne nézzék azt, hogy magok más nyelveken-is az illyentén játékokban gyönyörködhetnek, hanem másokat-is hogy gyönyörködte hessenek azon igyekezzenek.

A' Pofonyi Tudositások-szerént itten szorgalmasan készítik azokat a' hajokat, mellyek által az éles házba takarított eleség, s más egyéb szükséges dolgok a' Táborhoz takarítottsthatának, és 4 hetek alatt 42290 mása lizt 452800 üreks 'fákok, 280 darab ág, 5600 pamuttal bélelt téli takaró, 5600 nyári takaró, 360 szalma 'sák, 5600 párna vitet-tetett-le. A' napokban ujra 23 ezer véka zabot és 4338 mása liztet rész szerént a' vizen, rész-szerént a' szározan indítának le a' Tábor-felé. Májusnak kezdetétől fogva ezen esztendőben, a' hadi-népnek elesége nem Országnek igazgató-székjei, hanem az arra rendeltetett különös élésre vigyázó Tisztek által fog a' Táborhoz szállittatni. — Ezen hónapnak 9-dikén tudositatunk Ungvárról, mely szerént, hogy a' 6-dikban esett, már tudva lévő, Bétsi Felséges Lakadalomnak örvendetes hire és emlékezete, ne csak a' jelen-valokra, és azokra, kik az Ujjság-Leveleket olvashatták, terjedhessen ki, hanem a' keveset látó és halló köz-nép-is a' maga következendő Fejedelmének lakadalmi napját örvendező szívébe rejthesse, és ezt a' Magyar-orizági meszszebb részerefszéken-is ugyan azon napon és orában képzelhesse, a' Munkátsi Püspök *Bacsinszki* András Ur ó Excellentiája, ugyan azon napon estvéli 6 orakor a' maga Püspöki Udvarát illuminálván, edgy más után

tán 3 ágyukat lövetett-ki, és annak utánna a' maga szárnyai alatt ott lévő Pappjaival és az oda-való fő Oskola' Professorival vatsorához ülvéu, az öröm Párnák hosszú életett és bődlog Uralkodást kívánának.

A' Nemes Magyar K. Tettörzők' fergében fő Hadnagy *Bartsai* Urnak a' F. Monárkha a' múlt napokban a' maga istálojából 2 Paripát ajándékozni méltoztztaték, harmadikat pedig a' Gárda Paripát. Ugyan ezen Nemes Seregből Hadnagy *Petrás Márton* Ur, a' napokban meg-halálazott Györi Posta-mester helyet Posta-mesternek nevezteték. — Mennyire betsülte légyen II. Nagy JOSEF a' II. Nagy *Friedriket* bizonyítják minden napi tselekedei. A' II. *Friedrik* fajtó alatt lévő Könyvére nem tsak praznumerált, hanem, a' mint a' Berliui Levelek erősítik, annak bizonyos rélzét pergamenten arany betűkkel kívánnya magának meg-szezni, melynek árra 300 Tallér lévén, már ezt a' F. Ts. és Királyi Követ Ur leg-ottan ki-is fizette. — Noha halgatni láttanak a' fegyver-zörgések; de a' készülétek és az előre mindeneket mozdított tzél és ok nem szunnyadozik, sőt a' készüléteket minden nap erősebbekké tézi, mellyek szemmel láthatok. Kiovba meg-érkezett a' Muszka Tábornak Patikája. *Kohotzovban*, Fejér Rusziában 's más helyeken élés-házokat épittenek. Mint hogy a' jelen-való időben tsak nem egész Muszka-országban nagy hó és igen jó száu-ut vagyon, a' hadi-dólgok' költeztetése rend-kívüi-való 's t. mellyek nem hamar békefségre mutatnak. — A' Spanyol Király a' Mádriti lakosokat meg-számláltatván ezeknek számak tsak 154-ezer 18 fokból áll, mely a' Városnak nagyságához képest igen kevésnek láttatik lenni. Itten a' Remetéknak, kik eddig az egész Országot fel-koldulták, határ szabattatott, ki-ki hó kol-

koldulhatsan közülök, és meg-tiltatott, hogy a' *Bölg-ságos Szüz* képét, melynek meg-tsokalására eddig mindeneket bizonyos pénz fizetés mellett kényszeritet-tek, ez-után fenkit se kényszerítsenek. — Frantzia-országból 1685-től fogva 1745-ig ki-költözött Pro-*testánfok*nak jószágai, mellyek a' *Korona* jószágaihoz foglaltattak, 40 Milliomra betsültettek, 's minden esztendőben más-fél Milliomat hajtanak-bé; de már nagyobb részén az ő előbbeni örökösseinek mind vissza-adottak, úgy hogy a' mit még most a' *Király* bir, száz-ezer forintnál többet nem ér.

Edgy *Jáfsiból* Dec. 14-kén költ kedvetlen tudosi-*tásnak* párja: „ Végre alkalmatóságom adá elé magát *Kegyelmedet* ezen nyomoruságoknak völgyéből ez fontos de szomorú ujjságról tudosi-tanom: hogy nállunk *Jáfsiban* valósággal *Pestis* vagyon. Az had és éhség köztünk külömben-is uralkodik: mi lett volna már ennél egyéb hátra? Az oka ezen 3-dik veszedelemnek ez, hogy a' Nov. 23-dik és 24-dike között esett öldöklésben a' *Jantsárok*, *Spahisok*, *Arnauták* (*Fejedelem Örző-katonái*) és a' *Lakofok* közül 3-ezernél többen el-esvén, a' hot testek imide amoda az árkokba, pintzékbe és per-vátákba 10 — 15 — 20-szanként egymásra hanyat-tanak, és ott meg-büszhödvén a' levegőt meg-vezte-geték. Most már napjában 15 — 20 's több sze-mellyek-is kezdenek meg-halni: még-is nem fordit-tatik a' veszedelem ellen leg-kifsebb orvasló eszköz-is; 's hogy-is fordithatodnék, minthogy senki a' meg-büszhödött testekkel tellyes gödrökhöz közelit-teni nem akar, azonban majd semmi meszünk nin-tsen. Ennek felette az öldöklés kifsebb mértékben még máig-is tart, minden reggel tanáltatnak hol 1 hol 2 meg-öletett *Jantsárok*, *Spahisok*, *Arnauták*

és Tatárok (melly utolsók között ez előtt II nap-
pal-is 1300-an érkeztenek-meg), nem számlálván
ide azokat, a' kik nappal ölettettek-meg. Ha több
levelet Kégyelmed töllem venni nem tanál, tudja-
meg, hogy én-is vagy a' Pestisnek vagy a' Töré-
köknek lettem prédájává. Mind ketten ezen vesze-
delmek-közzül nőtön nőnek: mivel már maga a' Fe-
jedem-is meg-engedte a' Jantsároknak, hogy minde-
nik lora ülhet, a' mellyik csak réá szert teher. Mi-
hent ez meg-engedtetett, az Jantsárok egyenesen a'
Fejedelem' íftállójára rotván, minden engedelem
nélkül onnat fok lovakat el-vettenek; mely dologért
midőn edgy-néhányan fel-akasztatni parantsoltattanak
vólna, így menték magokat: „a' Fejedelem min-
den ki-fogás-nélkül engedte-meg, hogy lovakat ma-
gunk alá onnan vehessünk az honnan lehet. A' Fe-
jedelem tanátsofabtnak tartá el-botsátani őket, sőt
kére, hogy edgy-néhányat számára csak ugyan hogy-
nának-meg, és ezt meg-is nyere őnön maga szól-
gáitól. Példás katonai Subordinátzio v. fenyték!
Az egész városban nincs már edgy magános em-
bernek-is lova: a' viz-hordók magok huzzák a'
viz-hordó szekeret. A' Ts. K. Titoknak ismét víz-
szá jött. Az *Austriáról*-való had annyi mint va-
ló. A' Szeretsen Fejedelem Afzszony most útozik
nálunk *Otzakóv*-felé keresztül *Khotzimból* edgy-
néhány ezer Tatárral: hónap a' mi Fejedelmünk-
nél fog-hálni.

Terpenetz Bétsi Posta Tiszt Urnak irjanak Deá-
kúl vagy németül azok, kiknek az Expeditzio eránt
bajok vagyon.